

BAZ

83. Dr. Čermelj Lavo
Dobrakova 6/II
LJUBLJANA

STRA

GLASILLO SAVEZA

JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

MINISTAR KOBOL

Na mjesto Razze, ministra javnih radova, koji je pao s avijonom u Egiptu, postavljen je Giuseppe Cobolli-Gigli, dosadanji podstajnik u ministarstvu javnih radova.

Bilježimo to imenovanje u preom redu zato, jer je Cobolli-Gigli prvi čovjek iz Julijske Krajine, koji je postao ministrom u fašističkoj Italiji. Podstajnik, to jest zamjenika ministra, bilo je i dosada iz naših krajeva, tako, naprimjer, Suvić, pa Host Venturi i možda još neko, ali Cobolli je kao ministar prvi i do sada jedini. Tršćanski fašisti su zato naročito obradovani, jer se time u neku ruku svršava s jednom Mussolinijevom praksom, koja se na razne načine tumačila, a koja je bila neugodna Talijanima Julijske Krajine. Totičko je bilo promjena u Mussolinijevom kabinetu, a on do sada nije nalazio potrebnim, ili nije nalazio korisnim, da no ministarski položaj postavi jednog Talijana iz Julijske Krajine. Kao da nema u njih povjerenja... I oni su zbog toga često mrmljali.

Postavljanje Cobolli-Giglia interesuje nas i zbog same ljenosti njegove i zbog njegovih ideja. On postaje ovim imenovanjem u neku ruku prvim saradnjicom i savjetnikom Mussolinija za Julijsku Krajinu. Ministar nije nikada samo resorni, on se neće baviti samo javnim radovima, nego i općenito politikom vlade i imat će udjela u Mussolinijevim odlukama, čak uza sve to, što je Mussolini diktator. On će naime saradnjati u Mussolinijevoj diktaturi i u tu će saradnju unositi one ideje i one misli, koje su ga uvijek tjerale u političkoj aktivnosti.

A te ideje i te misli — po svoj prilici — neće biti takve, da bismo mi smjeli očekivati dobra od Cobollijeva učestvovanja u Mussolinijevoj vlasti. Zeljni bismo da nas dogodjaju demantiraju, ali imamo neke indicije, koje o njemu govore vrlo nepovoljno.

Giuseppe Cobolli-Gigli rodom je iz jedne familije slovenskog porjekla iz Koparštine. Koboli ili Kobai su vrlo česti među primorskim Slovencima, I on se do pred pet, šest godina zvao Koboi ili Cobol. Poslije je tome dodač još »li«; da bi mu prezime dobilo talijanski prizvuk. Dodatak »Gigli« — to je njegovo ležano ime iz rata. Kao dobrovoljac u talijanskoj vojsci morao je uzeti lažno ime, da ga ne bi Austrijanci otkrili, ako ga zarobe. I to »Gigli« nosi javno tek pet, šest godina, otkako je započela oštra borba protiv slavenskih prezimena. Već je u tome jednu njegova vaznu karakteristiku — u tome mijenjanju, prezimena, dok ga čak ni Suvić nije mijenjao... Kobol se rodio u Trstu 1892. Tu je svršio srednju školu, a na tehnički učilištu je bio u Milanu i Torinu. Po zanimanju je inžinjer. Za vrijeme rata je u Italiji pisao iridentističke članke pod imenom Giulio Italico. Poslije rata je izdao prvi talijanski kažiput po Julijskoj Krajini i to je takodjer karakteristično za njega. Godine 1922 stupio je u fašističke redove. Bio je neko vrijeme zaposlen u civilnom tehničkom uredu. Godine 1927 prošao je federalnim fašističkim tajnikom za tršćansku pokrajинu i ostao je na tom položaju do 1930. Za njegove ere izvedeni su najsdobonosniji napadi na slavenstvo naše zemlje. U to doba tršćanska fašistička štampa vodi ogorčenu kampanju protiv slavenske štampe, sve po njegovim direktivama, a to dovodi do potpunog ukidanja slavenske štampe. I još mnogo što je on u to doba proveo na našu štetu. Naročito je bila jaka njegova ofenziva, kroz organizaciju fašizma, na naše selo. — Kad je prestao biti federalnim tajnikom postao je komesarom i direktorom tramvaja, pa prestavnikom za vode u korporacijama, a od januara ove godine podstajnik je u ministarstvu gradjedinja. Sad je ministar.

Što on misli o Jugoslavenima Julijske Krajine — to se vidi iz njegovih djela, ali postoje o tome i pisani dokumenti, koji su naročito aktuelni sada. On je bio jedan od rijetkih fašističkih vodja, koji je imao odvažnosti da napiše i štampa svoje brutalne ideje. Interesantno je — naime — to, da su oni, koji vode assimilaciju Julijske Krajine o tome malo što napisali. I sam Mussolini radi radi na tom polju nego li govor. I riječke su rečenice, koje bi se mogle iz njegovih izjava uzeti kao dokumenta o assimilaciji Julijske Krajine. Cobolli-Gigli je ipak napisao u Mussolinijevoj reviji »Gerarchia« (Direttore Benito Mussolini) godine 1927 članak pod naslovom »Il fascismo e gli allogenici«. (Taj je članak potpisao još starom formom prezimena Cobol). Može se reći, da taj članak sadrži svu onu brutalnu »doktrinu«, kojom se rukovodi fašistički režim u svojoj osimilatorskoj akciji protiv nas.

O tom članaku kaže, da je potrebno konstatovati, da u Italiji nema manjina i da u Julijskoj Krajini nema problema »allogenici« — drugorodaca. Oni, koji nastupaju s tim problemom ne shvaćaju fašistički red i subverzivni su. To je pitanje na umjetan način stvarano. On jednom čudnom teorijom tumaci postojanje Slavena u Julijskoj Krajini i istupa sa najenergičnijim traženjem, da se ti Slaveni, koji još postoje unijete i to na taj način što će se raspršiti one,

KOLIKO JE SELJAČKIH IMANJA U JULIJSKOJ KRAJINI PRODANO LANI NA DRAŽBAMA

Fašistički oficijelni podaci, koji ilusiraju strašno gospodarsko stanje Julijske Krajine

Pula, 1. septembra 1935. — Izšle su u talijanskoj štampi statistike, koje izdaje »Centralni statistički ured u Rimu«. U posljednjem broju bilježena toga ureda naišlo smo i na cifre o broju dražba u posljednjoj godini za pokrajine tršćansku, goričku, puljsku riječku i zadarsku, to jest za cijelu Julijsku Krajinu. To su dražbe izvršene na području tršćanskog apelacionog suda i njegove riječke sekcije.

Prema tim podacima u godini 1934 bilo je svega skupa prodano na javnoj dražbi 690 nepokretnih imanja, koja su bila opte-

rečena dugom od 16.455.371 lira.

Od toga broja dražba otpada na gradska imanja 93 a 432 na seoska nepokretna imanja, dok je 67 imanja bilo mješanog karaktera.

Dražbovane nekretnine su bile zadužene ovako: šest nekretnina bilo je opterećeno dugom od 100 do 1000 lira, 55 od 1 do 5 hiljada lira, 136 nekretnina od 5 do 10 hiljada lira, 234 od 10 do 50 hiljada lira, 21 od 50 do 100 hiljada lira, a 33 s dugom od preko 100.000 lira.

Sve nekretnine prodane na dražbi dale

su zajedno svotu od 13.008.431 lira.

Te su cifre vrlo interesantne, jer pokazuju u prvom redu to, da je naše selo u strašnim gospodarskim prilikama. Od ukupnog broja nekretnina, koje su bile na dražbi oko četiri petine pripadala našim seljacima posjednicima, to jest pripadalo je. Ove cifre treba zapamtiti jer pokazuju najbolje do kakvog je stanja dovela Italija našu zemlju svojim gospodarskim sistemom, koji ne odgovara našim prilikama, da gotovo moramo pomisliti, nije li to upropastavanje dirigovano planski.

ŠTEVILNE ARETACIJE OB PRIHODU KRALJA V TRST

Dr. Kukanja, Pahor in Udovič v zaporu

Trst, 3. sept. 1935. (Agis). — Kakor je bilo že poročano, so se vršile v Trstu velike priprave za svečanosti ob odkritju spomenika padlim vojakinom. Spomenik, ki je postavljen na griču Sv. Justa v bližini znane stare cerkve, je 1. sept. t. l. odkril kralj Viktor Emanuel III. Razen teh priprav so se izvršile še druge »predpriprave« na političnem polju.

Kaker takrat, ko je kralj odkril spome-

nik N. Saura v Kopru so tudi sedaj policijske oblasti izvršile neštetno aretacijev preventivnega značaja v mestu in v vsej okolici. Govori se, da znaša število aretrancev več sto. Pred vsem so pozaprli vsesumljive elemente, v največjem številu pa Slovence. Tako nam je znano da so bili ob tej priliki aretrirani dr. Angelo Kukanja, Roman Pahor in Udovič. Imena drugih nam sedaj niso znana.

ITALIJANSKI KRALJ VITTORIO EMANUELE III. V TRSTU

Kralj Viktor Emanuel III se je v nedeljo zjutraj pripeljal v Trst. Na griču Sv. Justa je ob 10. dopoldne odkril novi spomenik padlim vojakinom. Po posvetitvi spomenika ga je pozdravil tržaški podesta Salomon, nato pa je imel kratki govor slepi fašistični polanec Delcroix, ki je uvodoma poudaril:

»Od onega dne, ko ste vstopili v mesto, poznate dušo tega ljudstva, ki je danes z isto ljubeznijo in z novimi čustvi zbrano okrog svojega kralja. Onega dne je bil

srečen vsakdo, ki je videl izpolnjeno svojo nado, in ki je čutil, da se je sprostilo njegovo srce. Danes vsakdo zvesto čaka novice nepovedi in čuti nov ogenj, pripravljen na novo zmago.«

V tem pesniškem tonu so sledila nadalje izvajanja govornika, ki ga listi imenujejo »proroškega slepca.«

Kralj se je nato odpeljal po mestu in si ogledal razne javne naprave, tovarne in vojašnice. Zvečer je z dvornim vlakom spet odpotoval.

POPOLNO UNIČENJE SLOVANSKE TISKANE BESEDE

Značilen nalog goriške kvesture tiskarnam

Gorica, avg. 1935. (Agis). — Kakor je znano so že pred časom prepovedali ali pa onemogočili izdajo slovenskih knjig v Gorici. Šlo je celo tako daleč, da jih je pričelo motiti celo slovensko krajevno ime na kaki sice manjši tiskovini v slovenščini. Tudi to so prepovedali in odslej se mora tiskati le uradno ime.

Ko so onemogočili pred vsem Katoliški tiskarni v Gorici vsako delo, je ustanovali v Mirnu svojo lastno tiskarno Spacapan. Toda tudi temu niso dali dolgo živeti in junija meseca t. l. so mu zaprli za tri mesece tiskarno, češ da je le nadaljevanje bivše Katoliške tiskarne in da vrši z izdava-

jo slovenskih knjig v takih množinah propagando, ki je protidržavna.

Pri tem pa moramo omeniti še to, da so doble vsesobne tiskarne od kvesture poseben namig v obliku ukaza, s katerim se jim priporoča, da se izogibajo vsakega paše tako majhnega tiskanja v slovenščini. Značilno je pri tem, da to ni izšlo v obliku dekreta, kot je sicer običajno. V knjigarjah so zaplenili večji del slovenskih knjig. Pustili so jim le nekaj, kar lahko še predajo, ne da bi smeli izdati, ali pa založiti kaj novega. Ta ukaz je zlasti v tem času zelo čuden.

ALFRED MANFREDA IZ VOLČ IN RUDOLF URŠIČ IZ KOBARIDA ZOPET ZAPRTA

Gorica, 3. sept. 1935. (Agis). — Znana politična kaznjenica iz velikih procesov na Goriškem Andrej Manfreda iz Volč pri Tolminu in Rudolf Uršič iz Kobarida sta bila ponovno aretrirana in zaprta. Omenjena sta bila po prestanih kaznih doma vedno pod strogi nadzorstvom oblasti in se zato nista smela oddaljiti iz domaćih vasi ne da bi preje dobila zadevno dovoljenje.

Kakor pravi poročilo sta bila oboje aretrirana v soboto dne 24. avg. t. l. Zaradi česa so policijske oblasti izvršile aretacije ni znano. Ve se le toliko, da je bila že njima aretrirana tudi neka ženska. Aretriranca sta bila pridržana v zaporu. Tudi se ne ve kam so ju odpeljali in kakšna bo njuna nadaljnja usoda.

koji ih vode, a zatim masu odnarođili i uklonili sasvim u talijansku naciju. On piše:

»Treba — da bi proces postao rapidan i da bi zauzeo čitav kraj — olstraniti iz javnog života iz pojedinih centara slavenske agitatore čiji su lični interesi vezani na održanje jednog umjetnog nemira i vječnog protivljenja. Treba sprječiti slavenskim advokatima, koji su opasni, slobodnim aktivnost... Treba olstraniti slavenske učitelje iz škola i slavenske svećenike iz crkava. Radeći tako fašizam riješava u potpunosti pitanje drugorodaca u Italiji.« Fašistička Italija ima u sebi takvih energija, toliko moralne (!) snage, da će rapidno postići cilj.«

Treba imati doista mnogo odvažnosti, da se napišu ovako brutalne misli, ali to je — eto — napisano, i to nam prestavlja najbolje novog ministra. On će s ovakvimi idejama uragirati kod Mussolinija da u Julijskoj Krajini učini i ono što još nije učinjen (a što?) za potpuno ništenje Jugoslavene. A možda ga je Mussolini zato i uzeo k sebi.

Treba, medjutim, naglasiti, da su ljudi s ovakvimi idejama, kao što su Kobolove, vrlo nezgodni u vlasti one zemlje, koja traži u posljednje vrijeme, tako uporno, prijateljstvo s Jugoslavenima. Može li se sa Jugoslavnom iz Jugoslavije postići prijateljstvo, dok se Jugoslaveni u Julijskoj Krajini toliko mrze i toliko gaze?... (im)

NEUMRLOJ ČETVORICI

Valenčič

Miloš

Marušič

Bidovec

Cetiri sokola, sve sinovi Slave padajo pred vatrom modernih tirana, in davaju svoje još djetinske glave za veliku zoru istarskoga dana.

Nema pustih suza nad razbojem Vašini ječaji orka, ni leleka nje, dok ovde pod nebom slobodnim i našim na Vas vječe sramen kano sunce sije.

Osjećamo lepot Vašeg gordog krila što nam polet dje, što nam srcu jača ne ubija miso ni najteža sila, a kamo li tane ili zamah mača.

Sve se žrtve pišu u srca duboko diljem naše zemlje, u svomu gauču, ne plače za Vama niti jedno oko jer ste svijet našem Uskrsnuću!

Rikard Katalinić Jerstov.

KAKO JE BILO TEBI, MARIJA, PRI SRCU TAKRAT...

kako je bilo Tebi, Marija, pri srcu takrat? ko je bil Tvoj sin Jezus s krvjo oblit, ko je bil Tvoj sin Jezus na križ pribit, in si pod križem stala —

kako je bilo Teri, Marija, pri srcu takrat?

Kako je bilo pri srcu takrat štirim ženam, štirim materam:

Materi Miloševi,

materi Bidovčevi,

materi Marušičevi,

ki so čule obsohdbo:

Jutri bo tvoj sin s krvjo oblit,

jutri ob zori bo tvoj sin ubit! —?

In so bdele vso noč

in vso noč jem v srcu kljuvan!

Ob zori, ob zori bo tvoj sin ubit!

Zdaj je še živ tvoj sin.

še živ in še mlad,

PRED RATOM U AFRICI

Prepostavljamo, da svaki naš čitatelj prati i dnevnu štampu, pa je detaljno upućen u sve ono što se dogadja u vezi s talijansko-abesinskim sukobom. U početku, dok je u dnevnoj štampi abesinska stvar bila manje obradljivana, mi smo u našem listu posvećivali više prostora tom pitanju. U posljednje vrijeme se dnevna štampa bavi gotovo isključivo time i bilo bi nemoguće da je u tome u stopu pratimo, a — kako rekosmo — nije ni potrebno. Zato smo se ograničili, da iznosimo samo ono što smatramo naročito karakterističnim i što sa našeg stajališta želimo istaknuti. U našem čemo listu u prvom redu iznositi vijesti o Abesiniji, koje su u vezi s našom zemljom i našim narodom u Julijskoj Krajini, ono, naime, što dnevna štampa ne donosi. Obraćat ćemo pažnju i na pojave, u vezi s abesinskim ratom, koje bi mogle imati posljedicu i odraza na život našega naroda pod Italijom sa medjunarodnog stajališta. To će biti naša zadaća, a nato se moramo ograničiti i zbog reduciranoj prostora u ovom listu u posljednje vrijeme.

Danas moramo ipak zabilježiti, da je rat u Africi vrlo blizu i da nema više nikakvog izgleda, da bi se taj rat mogao izbjegći. Konferencije u Ženevi na zasjedanju Društva naroda, koje je započelo juče, ne znaće u smislu sprečavanja afričkog rata ništa. Italija je doduše poslala u Ženevu svoju delegaciju, ali ne s namjerom, da tamo primi neku osudu i da joj se pokori, nego zato, da iznese još nove optužbe protiv Abesinije kako bi dobila što više opravdanja za napadaj na Abesiniju. Mussolini je odlučno izjavio, da se iz Africe ne će vratiti neobavljen posla. On je rekao i to, da bi njegovih 200.000 pušaka na abesinskog granici opalilo samo od sebe kad bi naredio povratak. On je nadalje rekao, da će svršiti ono što je započeo »bez Ženeve, pa makar i protiv Ženeve«. Društvo naroda je doista nemoćno, da tu nešto učini. Radi se samo o tome da li će Društvo naroda pustiti Italiju da napadne Abesiniju bez prigovora ili će izreći osudu. Malo ima, međutim, izgleda i za tu formalnu osudu. Francuska se boji, da bi Italija pobegla iz Društva naroda ako bude osuđena, pa zbog toga nastoji, da stvara zataška, kako bi ostalo kompletno Društvo naroda, pa makar jedna clanica toga »društva« vodila i rat u Africi. Pod pritiskom Francuske Društvo naroda ne će ništa poduzeti protiv Italije. Engleska je željela, da bi Društvo naroda nastupilo, u smislu svojih pravila, sa sankcijama protiv Italije, to jest, da bi se s Italijom kao napadačem obustavilo trgovacke i finansijske veze, a eventualno, da bi se postupalo i nekim vojničkim mjerama. Mussolini je zaprijetio, da će na takve mjere odgovoriti ratom protiv sviju. Francuska se boji rata u Evropi, a naročito kad bi se i Njemačka umješala, pa i tako radi protiv sankcija i osude Društva naroda. Jednom riječju — od toga svega ne će biti ništa i Društvo naroda nije u stanju, da spasi mir u Africi.

Mir u Africi ne može se više spasiti niti u slučaju, da Društvo naroda izruči Italiji mandat nad Abesinijom. Pomišlja se, naime, i nato. Taj mandat ne bi primila Abesinija i ona bi se oduprla oružjem, i rat bi bio opet tu, samo pod drugim okolnostima za Italiju u pravnom smislu.

Pored nemoći Društva naroda i gotovo sigurnog rata između Italije i Abesinije, javlja se pitanje: a što će Engleska? Ona će možda nastojati, da sama učini ono, što Društvo naroda ne može učiniti. Općenito se misli, da će ona štititi Abesiniju već zato, jer imamo da brani svoje interese. Ona ima velike koristi od jezera Tana, a i inače, ona mora čuvati nezavisnost Abesinije zbog svojih afričkih posjeda. Zbog toga bi moglo doći do rata između Italije i Engleske. To je sve moguće. U tom slučaju zavtorit će Englezzi Sueski kanal. Ako do toga dodje onda bi se razvio rat na Sredozemnom moru. Od velikog je značenja, da Engleska pojačava svoju flotu na Sredozemnom moru, da je temeljito utvrdila Maltu itd. Vljetni o tome u internacionalnoj štampi potvrđuju mogućnost sukoba između Italije i Engleske na Sredozemnom moru. Što bi od toga moglo da nastane, možemo zamisliti. Mussolini prijeti Engleskoj, ali se ona ne da preplašti, pa iako u Ženevi ništa ne postigne, ona je — izgleda — spremna da se sama bori za svoju Afriku.

Ovih dana, dok traje konferiranje u Ženevi, rat još ne će započeti. Treba ipak sačuvati bar neku formu. Ali, izgleda, da će odmah po završetku tih uzaludnih razgovora rat planuti. Za dan 14. septembra sazvana je izvanredna sjednica talijanske vlade. Na toj sjednici past će odluka o početku rata. Prema nekim vijestima velikih svjetskih agencija rat će započeti možda već 15. septembra. U Julijskoj Krajini i po ostaloj Italiji širi se glas, da je sve spremno za 17. septembra. Nešto će

DEMONSTRACIJE PRI ODHODU 11. LETNIKA

Kako je prišlo do incidentov?

Gorica, 1. sept. 1935. (A g i s). — Marsikoma se bo zdele čudno poročilo, ki smo ga prinesli v zadnji številki zelo obširno o dogodkih, ki so se odigravali ob priliku odhoda slovenskih fantov na abesinsko fronto. Čudno in neverjetno se bo zdele temboli in to posebno danes po tolikih letih fašističnega pritiska. Toda povodari moramo, da smo vest in obširnejše poročilo obdelali še po dolgem času in po temeljiti razjasnitvi ter po opisu očividcev. Vzdržali smo se pri tem in nismo navedli še marsikakega dejstva, ki bi še boli presentilo čitatelje. Da pa postanejo vsi dogodki razumljivi in utemeljeni, moramo v dopolnilo pribičiti še sledče.

Voaške oblasti so hotele ob priliku odhoda zlasti slovenskih fantov na fronto dati temu posebnega povdaska, kar naj bi imelo izraz tudi na zunaj. Zato so vpoklicali vse fante naenkrat z namenom, da bi velika skupina z navdušenjem, petjem in godbo korakala skozi mesto. Tudi so bila določena za posamezne skupine zbirališča v krajih zunaj mesta, od kjer naj bi nato vsi prišli približno istočasno proti

kolodvoru in s tem ustvarili nekako spontano manifestacijo. Toda kakor je razvidno, se jim je zadeva popolnoma ponesrečila in spreobrnila v čisto nasprotno, kot so prvočno nameravali. Mesto kakih navduševanj za Italijo in za vojno, so se navduševali za popolnoma druge in vsa zadeva je bila preobrnjena v pravo demonstracijo. Ni čudno, da vojaške oblasti dalj časa niso mogle urediti stvari in so pustile skoraj teden dni nabornike v miru, vsaj dokler je bila partija, ki so jo hoteli na ta način izkoristiti, že vsa v kasarnah. Ostale nabornike pa so od tedaj klicali posamezno in ločeno. Kakor smo poročali tudi vojaške oblasti niso proti demonstrantom nasilno nastopale. Pač pa so bili ogorenici fašisti in njih organizacije. Nikakor si niso mogli razlagati, da je v Gorici še mogoče slovensko petje in slovensko vzklikanje. V tem so se obnašali naravnost brutalno in ulice so bile često okrvavljenje od pretegov, ki so jih izzivali. Tudi žrtev je bilo na obeh straneh več, čeprav se ne da ugotoviti koliko, ker oblasti o vsem previdno molče.

Med Goričani samimi, tudi Italijani, je to fašistično obnašanje zbudilo veliko ogorčenje in zgražanje. Ko so čez nekaj časa ojačali domače karabinerske in patruljne skupine, so spremljali skupine fantov na kolodvor ob strani, da so tako one-mogočili stik in zliv z veliko maso ljudstva, ki je pozdravljalo odhajajoče.

Marsikateremu slovenskemu Goričanu se je storilo milo, ko je slišal po tolikih letih zopet v Gorici slovensko pesem in posamezniki spovedujejo o zelo ganljivih scenah, ki so se odigravale v tem času med našimi ljudmi.

Do sedaj še nismo mogli ugotoviti resničnost vesti o umoru enega fašista, kot smo zadnjič poročali in najbrže tudi ne bo odgovarjalo resnici. Res pa je, da je bil precej ranjen in pobit, celo nevarno in so jih morali odpeljati v bolnič. Proti nikomur od nabornikov niso vojaške oblasti nastopil ein izvajale kakršnihkoli rapresalij.

Tudi po vaseh so dali mir, čeprav so dolgo časa še boli budno pazili in patruljali.

NEUTRALNOST MALE ANTANTE I BALKANSKOG SPORAZUMA U SLUČAJU TALIJANSKO-ABESINSKOG RATA

Na sastanku Male antante bilo je razgovor o talijansko-abesinskom sporu. Grg. Stojadinović, Beneš i Titulescu sporazumieli su se da u talijansko-abesinskom sporu države Male antante zadrže punu i striktnu neutralnost.

Poslije razgovora izmedju gg. dra Stojadinovića, Titulesca i turskog ministra

vanskih poslova Rudži Arasa moglo se je sazнатi da će i Balkanski sporazum zauzeti isti stav neutralnosti u slučaju talijansko-abesinskog rata.

I u ovome pitanju konstatuje se puna saglasnost dviju grupa država Srednje Evrope i Balkana.

Vsak mora hvaliti italijansko armado

Obsodba komisarja rihemberške posojilnice

Gorica, 3. sept. 1935. (A g i s). — Na tri tedne zapora je bil obsojen komisar rihemberške posojilnice, ki je po rodu Italijan, ker je bil tako nepreviden, da je indirektno izrazil svojo negotovost v moč italijanskega orožja. V neki družbi se mu je namreč zat-tele in je v pogovoru rekel,

da ima Nemčija boljše orožje, kakor Italija. Bil je denunciran in obsojen. Znano je, da se morajo vsi zelo previdno izraziti oz. bolje molčati o vojaških zadevah. Kakor hitro kdo ni dovolj previden ga doleti kazen. Vsekakor pa je res, da bi komisar dobil več, če bi bil Slovenec.

„Oslobodjeni“ i „neoslobodjeni“ dalmatinski dobrovoljci

traže da budu upućeni u Afriku

Zadarski »San Marco«, od 28. augusta donosi izvještaj sa godišnje skupštine udruženja bivših ratnih dobrovoljaca iz Zadra i »ostale« Dalmacije. List veli, da su bili prisutni svi ratni dobrovoljci, »oslobodjeni« i »neoslobodjeni«, i takozvani rihemberški legionari. Sa ove skupštine upućen je Mussoliniju telegrafski pozdrav, kojim se dalmatinski dobrovoljci i rihemberški legionari stavljaju g. Mussoliniju na raspoloženje s molbom, da budu upućeni u Istočnu Afriku.

Zadarski »San Marco« izvještava, da su divi rati dobrovoljci i članovi dalmatinskog komiteta, takozvani »dalmatinski plavi« u Terniu u Italiji održali godišnji skupštinu i donijeli rezoluciju, kojom se svi dobrovoljci i dalmatinski plavi stavljaju na raspoloženje Mussoliniju, da budu mobilizovani i upućeni u Afriku.

»San Marco« ovom prilikom donosi jedan uvodni članak u kome veli, da »dalmatinski zanes« plane naročito onda, kad italijanska etadžbina proživljava sudbonosne časove.

VPOKLIC POD OROŽJE

Za dneve 23 do 27. septembra je odrejen vpoklic vojaških obvezancev, pi pripadajo letnikom 1911 in 1913, ki so potrjeni na najmanjši službeni rok treh mesecev, čeprav so ta rok že odslužili, kakor tudi tisti, ki so bili potrjeni na redni službeni rok 18 mesecev ali skrajšani rok 12 odnosno 6 mesecev, če niso še odslužili vsaj treh mesecev. Vojaški obvezanci, ki se nahajajo v inozemstvu, so vpoklicani za dan 1. januarja 1936, tisti, ki so v prekoceanskih državah, pa za dan 1. aprila 1936. V kolikor se povrnejo v Italijo poprej, se morajo takoj prijaviti pod orožje.

cu. Dalje so vpoklicani odpuščeni vojaki letnikov 1911 in 1913, ki so potrjeni na najmanjši službeni rok treh mesecev, čeprav so ta rok že odslužili, kakor tudi tisti, ki so bili potrjeni na redni službeni rok 18 mesecev ali skrajšani rok 12 odnosno 6 mesecev, če niso še odslužili vsaj treh mesecev. Vojaški obvezanci, ki se nahajajo v inozemstvu, so vpoklicani za dan 1. januarja 1936, tisti, ki so v prekoceanskih državah, pa za dan 1. aprila 1936. V kolikor se povrnejo v Italijo poprej, se morajo takoj prijaviti pod orožje.

ZLATO BEŽI IZ ITALIE

PREDVOJAŠKI TEČAJI ZA L. 1935—36.

Poveljstvo 62. — Soške — legije razglasila, da pričnejo predvojaške vaje, ki so obvezne, 21. septembra in trajajo za prvi tečaj štiri, za drugi tečaj pa pet mesecev, to je do 20. januarja odnosno 20. februarja 1936. Podvraženi so vajam mladeniči, rojeni v letih 1916 in 1917, ter prejšnjih, če teh vaj še niso obiskovali. Oproščeni so tisti, ki hodijo k drugim, posebnim tečajem. Vaj je vodilno milični.

NADŠKOF MARGOTTI ODPUTUJE V SV. DEŽELO

Goriški nadškof mons. Karel Margotti javlja v svojem nadškofijskem listu, da poroma v tem mesecu v Svetu deželo. Odšoten bo iz svoje nadškofije od 16. septembra do konca oktobra. Nadomestoval ga bo njegov generalni provikar mons. Angelodell'Acqua, bivši sekretar apostolskih delegacij na Turškem in Grškem. Zato odpadajo vse kanonične vizitacije, ki so bile napovedane za omenjeno dobo.

ITALIJANI STRELJAJO SOMALIJCE

Iz Nairobi (Kenya) poročajo, da so italijanske oblasti v kratkih presledkih postreljile nekaj desetin domaćinov, ki so se upirali vojaščini.

bili na stvari. Velike kiše u Abesiniji su prestale. U septembru će biti u Italiji pozvano pod oružje još 200.000 ljudi — kako je najavio Mussolini po završenim manevrima u Južnom Tirolu — tako da će Italija imati pod oružjem milijun ljudi.

Ali ni Abesinci ne spavaju. A niti Englezi. Senzacionalna akcija finansiera Ricketta, koji je u ime engleskog i američkog kapitala dobio u Abesiniji koncesije na teritoriju, koji želi okupirati Italija, daje Englezima još više opravdanja da brane Abesiniju.

MALE VESTI

Ljubljana, sept. 1935. (A g i s). — Umrl je svetovnoznan pisatelj in borec za človečanske pravice Francoz Henri Barbusse. Omenjam ga radi tega, ker se je njegovo ime največkrat citalo na prvem mestu pri raznih protifašističnih akcijah. Tako je vodil med drugim znano komisijo, ki je hotela preteklo leto obiskati ječe političnih kaznevcov v Italiji, bil je v predsedstvu mednarodnega odbora proti abesinsko-italijanski vojni, vodil je priprave za velik kongres, ki se bo vršil v septembru v Bazlu proti tej vojni itd. Itfašistično gibanje je z njim zgušnilo vplivno in vodilno osebnost.

Na Rodu se je osnovala bolniška baza da se ne bi s prevelikim številom bolnikov preveč razburjalo javno imenje v Italiji in da se ne bi razširile kužne bolezni, kakor so se ponekad. Za bolnice so zasegli med drugim dva največja hotela glavnega mesta. Iz Port Saida poročajo, da je bolniška ladja »California« u kratkem času prepeljala okoli 8.000 bolnikov.

Sliši se, da so dale ital. vojaške oblasti izprazniti dodekaneški otok Pserima, ker misijo radi ugodnega podneblja ureditvi naselbine vojaških bolnic.

V Parizu je bil umoran znani italijanski antifašist Camillo Montanari, star komaj 37 let. S svojo žilavo delavnoščijo in borbenoščjo proti fašizmu si je priboril mnogo zaslug. Padel je pod roko svojih političnih nasprotnikov.

V amaraškem jeziku z nekako hieroglifsko pisavo je bil med abesinsko ljudstvo v velikanski množini razstresen in razdeljen letak protifašistične koncentracije. V njem izražajo solidarnost z borbo Abesinov za njih neodvisnost proti fašizmu in jim obljubljajo tudi svojo pomoč.

Z 3. sept. je sklical »Mednarodni odbor za obrambo Abesinije in proti fašizmu« veliko mednarodno konferenco v Parizu in pozval nanjo zastopnike vseh nacionalnih in mednarodnih organizacij ter političnih struj, ki so se izrekli proti fašistični vojni v Africi. Konferenca naj bi razpravljala o neposredni akciji za preprečenje izbruha vojne.

Ameriška delavska federacija je izročila Rooseveltu posebno rezolucijo zahvaljujući, da nemudoma posreduje v obrambo samostojnosti in nedotakljivosti Abesinije in da nastopi proti abesinskoj vojni. Vlada je izjavila, da se v to vprašanje ne bo vmesovala. Med ljudstvom pa se vrši veliko gibanje im se pobirajo podpisi, s katерimi hočejo nastopiti pri vladi, da se za stvar zavzame.

NJEMAČKA ŠTAMPA O MALOJ ANTANTI, JUGOSLAVIJI I ITALIJI

Veliki njemački list »Berliner Tageblatt« pisao je u svom broju od 31. augusta o zaključima Male antante, pa među ostalim kaže i ovo:

»Dvije se praznine nalaze u bledskom saopćenju: prvo, nije rješeno pitanje odnosa Beograda prema Moskvi i Rimu; drugo, Mala antanta nije prihvatiла nacrt Podunavskog pakta.«

Dalje piše: »Moramo naglasiti, da na Bledu nije uspjelo rješiti dva važna pitanja, naime odnos Beograda prema Moskvi i odnos Jugoslavije prema Italiji.«

»Odnos Jugoslavije prema Italiji također se ne spominje u saopćenju, iako se sa čehoslovačke strane polagala važnost na to, da se i ovo pitanje pročisti. Ovaj odnos naime ima velikog uticaja na sanse Podunavskog pakta. Prema izveštaju »Prager Presse« konferenciji je francuski poslanik u Beogradu Dampierre podnio jedan nacrt Podunavskog pakta sa četiri klauzule. O tom nacrtu saopćenje samo toliko kaže, da će biti predmet svestranog ispitivanja. Bledskoj konferenciji podnijeti nacrt ministri spoljnih poslova Male antante da klijuči nisu prihvatiли. Očevidno je da je tu glavnu ulogu igrao odnos Beograda prema Rimu.«

»KÖLNISCHE ZEITUNG« O MALOJ ANTANTI I ITALIJI

Pišući o bledskom sastanku Male antante poznati njemački list »Kölnische Zeitung« piše:

»U pogledu Podunavskog pakta iz saopćenja izlazi, da on još nije zreo za potpisivanje. Mala antanta nije prihvatiла predlog Italije i Francuske koji je stigao na Bled. Mala antanta samo obećava da će ovaj predmet pažljivo i dalje ispitivati. I ovde se dakle ističu nacionalni interesi i naglašava se da će vojničku ravnopravnost Madžarske priznati, ako se konkretno i eifasko poveća sigurnost Male antante. Novo je što se spominje Njemačka i Stojadinović je riječi o Njemačkoj pročitao sa narčićtim naglaškom. Mala antanta smatra Podunavski pak, onako kako ga ona zamišlja, kao osnovu prijateljskih odnosa između nje, Njemačke i Italije. Vrlo je značajan i stav Male antante prema talijansko-abesinskom sukobu. Mala antanta naglašava bezuslovnu privrženost Društvenu naroda. Ove u Parizu neće čitati bez mrštenja. Ova tačka spominje se na početku saopćenja, pa se na kraju ponavlja, da će ministri Male antante s obzirom na sadašnji politički položaj idućih nedjelja i mjeseci biti u stalnoj i tijesnoj vezi. Oni će se naročito načinjati pratiti ženeveške razgovore i u Ženevi će ako bude potrebno Stani Savjet Male antante popovo držati konferenciju.«

»Münchener Neueste Nachrichten« kaže, da Italija usrdno moli Jugoslaviju za prijateljstvo

Veliči njemački list »Münchener Neueste Nachrichten« od 29. VIII. piše o konferenciji Male antante na Bledu u tom članku kaže i ovo:

»Konferencija na Bledu uslijedila nejasno situaciju u pogledu talijansko-abesinskog sporu dobijajući karakter, iako se opaža, da Francuska i Italija zajednički vrši takji pritisak, da bi Stalni Savjet Male antante donio jake i odredjene odluke. Italija nastoji da zadobije Jugoslaviju. To se vidi i otuda, što je pozvala i jugoslovensku vojsku na italijan ke manevru. Ovo se prvi put dešava. Zna se cima toga da je Suvio tražio vrlo usrdno sastanak sa Stojadinovićem u Veneciji, kad se ova bude vraćao iz Francuske. Na ove inicijative još nema odgovora. I konferencija na Bledu sasvim je u znaku rezervisanosti Jugoslavije. To važi i u prvom redu u pogledu Podunavskog problema. Jugoslavija, pa i drugo dvije države Male antante i rezumije se i Francuska i Italija svijestni su velikog značaja jugoslovenskog stava prema Podunavskom problemu. Iz štorga pisanja jugoslovenske štampe može se ipak zaključiti, da Jugoslavija kaže ranije tako i sada smatra da jo ustanudnik pokrenut radili na Podunavskom paktu bje učesca Njemačke.«

ITALIJANSKO-JUGOSLOVANSKO SODELOVANJE NA ŽELEZNICAH

1. septembra t. l. stope u Jugoslaviji v veljavo nova međunarodna tarifa za prevoz potnikov, prtljage i eksprešnega blaga med Jugoslavijo i Italiju. Kot novost v tej tarifi se uvedejo nedeljska in prazniška potovanja z voznim listki za tja in nazaj. Za ta potovanja so jugoslovanske in italijanske železnice dovolile 50 posto popusta od normalnih voznih cen. Vozni listek velja od polnoči med petkom in soboto, dneva pred praznikom ali nedeljom do 24. ure dneva po prazniku ali nedelji, to je do polnoči s pondelja na terek, in sicer za brze in potniške vlake. Nedeljske in prazniške listke v tem međunarodnom prometu med Italiju in Jugoslavijo bodo izdajali na oba področja na daljave do 250 km. To pomeni, da bodo v Jugoslaviji izdajale te listke samo postaje na področju zagrebačke in ljubljanske železniške ravnatelistva.«

ITALIJA NA ZAGREBAČKOM ZBORU

Ljanske godine je Italija postigla lijepi uspjeh na Zagrebačkom Zboru, pa je zato i ove godine organizirala pored Španije, Njemačke i Finske, svoj paviljon na istim tehničkim principima kao i lani, ali s mnogim novim artiklima i opsežnije. Zastupano je oko 60 raznih tvrtka iz Italije. Italija ima svoj paviljon ukrašen velikim fašističkim snopovima.

BLEDSKI SASTANAK MALE ANTANTE I PODUNAVSKI PAKT

ITALIJA I JUGOSLAVIJA

Konferencija Male antante na Bledu je završena i donijela je važne zaključke, koji govore o odlučnom stavu Male antante prema svim važnim pitanjima na medjunarodnom polju. Medju ostalim zaključeno je, da će se Mala antanta boriti za Društvo naroda u ovom momentu, kad je ta institucija ugrožena italo-abesinskim sukobom. Zaključeno je, da Mala antanta načelno pristaje na ideju Podunavskog pakta, ali pod uslovom, da mu svi za interesovani pristupe. Mala antanta ne želi da bude ofenzivno sredstvo prama nikome. Ona smatra da Podunavski pakt može vrijediti samo ako mu pristupi i Njemačka.

Osim toga Mala antanta naglašava, da će prije pristupanja Podunavskom paktu učiniti sve, da u tom paktu budu zaštićeni državni i

nacionalni interesi članova Male antante.

Time su državnici Male antante htjeli upozoriti, da ne žele primiti Podunavski pakt kao gotovu činjenicu, kako su htjeli da im ga serviraju i sada na Bledu Rim i Pariz. Naročito je oštros nastupila Mala antanta u svojoj rezolucijskoj protiv Habsburgovaca, koje štiti Italiju i izjednici pariski krugovi.

Zaključci Male antante su vrlo jasni i odlučni i pokazuju da se Mala antanta nalazi u stanju da vodi i dalje politiku u skladu sa svojim državnim i nacionalnim interesima, da nikome ne povušta preko mjere.

Poslje sastanka na Bledu oputovao je dr. Stojadinović, pretsrednik jugoslavenske vlade i pretsrednik Stalnog Savjeta Male antante u Pariz da tamu referira o zaključcima Male antante.

JEDNA NOVA IZJAVA TALIJANSKOG POSLANIKA U BEOGRADU O TALIJANSKO-JUGOSLAVENSKIM ODNOŠIMA

Sad povodom konferencije Male antante na Bledu bio je tamo i conte Viola di Campalto, talijanski poslanik u Beogradu. On je primio saradnika ljubljanskog »Slovenca«, koji u svom broju od 31. augusta reproducira taj razgovor.

Talijanski poslanik razgovarao je sa dopisnikom lista pola sata i dozvolio da sadržina razgovora bude ovako formulisana:

»Ja imam puno povjerenja da će moj rad u Jugoslaviji na zbijenju oba naroda urodit uspjehom. Zbijenje je već postignuto i ja sam uvjeren da će ono postati trajna činjenica u odnosima između oba naroda. Glavno je i uspjeh zavisi od toga da se sa obe strane radi na oživljavanju

nekada postojeće duhovne spremnosti za međusobno povjerenje i na tome da se postepeno uklone neka pitanja koja mogu biti nezgodna u slučaju nepovjerenja a u stvari postaju neznačna kada se između obje države ostvari povjerenje i saradnja. Što se mene tiče ja polažem veliku važnost na to da se uspostavi atmosfera međusobnog povjerenja. Pri tome će najviše pomoći privredne veze koje ćemo postaviti na temelje trajne solidnosti. Privredni odnosima, koje ćemo proširiti i ojačati poslužiti ćemo interesima i jedne i druge države, koje su geografskim položajem i privrednom strukturu pozvane da se međusobno dopunjaju.«

DANAS SE ČAK I U RIMU GOVORI SA „SIMPATIJAMA, o herojskom jugoslavenskom naoru, s kojim je Italija vezana — prijateljstvom

Prošle nedjelje igrala je u Rimu beogradска »Jugoslavija« nogometnu utakmicu s rimskim klubom »Roma«. Pobjedila je »Roma« 2:0. To je manje važno. Barem za nas. Htjeli smo samo da istaknemo manifestacije, koje su tom prilikom izvedene sve u znaku nekog talijansko-jugoslavenskog prijateljstva. Nogometni iz Beograda bili su primani na raznim stranama. Velike su to parade bile. Odnijeli su vijenac na grob Neznanog junaka, bili su primljeni na guvernoratu Rima, pa čak i kod tajnika rimske fašističke federacije. Vodili su ih milicionerski oficiri u uniformama i o tome su izišle slike u fašističkoj štampi.

U ime guvernera Rima pozdravio ih je neki prof. Testa, koji je rekao da je sretnan što se u Rimu nalaze predstavnici jugoslovenskih sportaša, koji su ekipe »Rome« premobili u Jugoslaviju takav doček, kakav nije inače priredjen ni u jednoj drugoj zemlji tokom »Romini« turneje po inostranstvu. Profesor Testa izrazio je dobrodošlicu gostima u ime starodrevnog grada Rima i izjavio svoje zadovoljstvo, što mu se ukazala prilika da pozdravi sportsku omladinu naroda, sa kojim je Italija vezana prijateljstvom.

Istakao je, da ta omladina predstavlja muški, zdrav i snažan narod, koji je

u teškim borbama velikog rata podnio ogromne žrtve, što su izazvale divljine cijelog svijeta. Izrazio je nadu, da će sve češći kontakti sportaša doprinesti da se prijateljske veze između dva naroda što više pojačaju.

Poslje bio je prijem kod tajnika rimske fašističke federacije u palači Brasci, gdje su se naše obje ekipe sa upravama svojih klubova, činovnici jugoslovenskog poslanstva, nekoliko funkcionera fašističke federacije, novinari i fotografii. Tajnik Orsi naročio je podukao značaj dolaska jugoslovenskih sportaša u talijansku prijestolnicu. U ime fašističkih masa grada Rima izjavio je dobrodošlicu gostima i rekao, da se nada da će gosti sačuvati u sjećanju simpatije kojima su okruženi u Italiji.

Na pozdrav sekretara federacije odgovorio je internacionalni tajnik sportskog kluba »Jugoslavije« Micić, koji je srdačno zahvalio na dočeku, na koji su naišli u Italiji, a naročito na izrazima simpatija, kojima ih obasipaju svuda u Rimu.

* *

Kako se ovi lažni govorovi strahovito razlikuju od onog postupka, koji Italija ukazuje Jugoslavenima u Julijskoj Krajini...

Zanimivo pisanje rimske štampe o prijateljstvu prema Jugoslavenima

Trst, septembra. — Već nekoliko dana rimske listovi »Giornale d'Italia«, »La Tribuna«, i »Lavoro Fascista« donose, u svojim sportskim rubrikama, vrlo srađene i tople napise povodom gostovanja beogradskog sportskog kluba »Jugoslavija« prilikom

gostovanja u Beogradu i pozivaju na primjer izvještaj o prijemu u općini, o polaganju vjencu na grob Neznanog Junaka itd.

Svi listovi jednodušno pozivaju rimsку publiku, da i na samoj utakmici bude isto tako srdačno i kavalirski raspoložena prema gostima i da se ne da zavesti ni na kakve ispadne u eventualnoj vatri »navijanja«, koje bi zbog oštrene takmičenja moglo da bude i živje, ali nikako i nikada van granica otmjennosti.

Ovakvo pisanje rimske štampe svakome upada u oči, naročito začudjuje to od strane »Giornale d'Italia«, koji je još i nedavno sipaо tolike pogrede na vulgarnije naravi na Jugoslavene. To se ne zabavlja!

„Il Piccolo“ napada naš jezik i naše ljudstvo

Balkanizirajući agenti

Trst, 2. sept. 1935. (Agis). — S 31. avg. t. l. je bila ukinjena ozkotirna železnica, ki je spajala Trst s Porečem. Poredno nam ni treba opisovati težav te železnicu, ker so gotovo znane že vsakemu Tržačanu, ki so nešteto »vicev« zbilji na njen račun, posebno po veliki nesreči.

Razen tega se je zgodilo še polno drugih nesreč. Poleg drugega je bila ta proga silno pasivna. Njen primanjklaj je znašal čez 3 miljone lir. Železnicu tudi ni odgovarjala današnjemu hitremu prometu. Njenih hitrosti je znašala komaj 18 km na uro.

HITLEROV LIST O JUGOSLAVENSKO-TALIJANSKIM ODNOŠIMA

Nijemci se mnogo interesuju talijansko-jugoslavenskim odnosima i u njihovoj štampi česti su članci u toj temi. Glavni organ Hitlerov »Völkerischer Beobachter« donosi u broju od 31. augusta članak iz kojega uzimljemo nekoja mesta:

»Jugoslavija je zemlja trezvne realne politike. Vanjsko političko vodstvo Jugoslavije priznaje potrebu zbijenja između Rima i Beograda. Baš zbog agresivnog talijanskog imperializma osjeća Jugoslavija potrebu ovakve politike mudrosti i opreznosti. Srpska orijentacija u jugoslavenskoj spoljnoj politici nije nezkonapozitivna sa Rimom. Obraćno, drukčiju spoljnu politiku traže Slovenci i Hrvati, jer u Italiji postoji manjina od 600 hiljada Slovenaca. Politika Jugoslavije dobila je spojilašnjeg izraza u Rapalskom sporazumu od 11. novembra 1920. godine, po kom je Sibenik i Split pripao Jugoslaviji, a Zadar Italiji. Godinu dana poslije Rapalskog ugovora Gabriele D'Annunzio je proglašio Rijeku talijanskom. Jugoslavenska je ostao manje značajni Sušak. Ipak je 27. januara 1924. godine zaključen ugovor o prijateljstvu između Jugoslavije i Italije na pet godina, kom je ugovor dodat i jedan sporazum o Rijeci. Ovaj ugovor o prijateljstvu potpisali su još Ninčić i Pašić. Naposletku 20. julija 1927. godine došlo je između Jugoslavije i Italije do poznatih nepliških sporazuma, u kojima je Jugoslavija izšla u susret talijanskim zahtjevima za naseljavanje Italijana u pogranicnim krajevima i u Dalmaciju.«

Italija se ovom preduvremenitošću nije zadovoljila i nastojala je da svoj uticaj u Srednjoj i jugoistočnoj Evropi uveltri i da izgradi svoje političke pozicije ne samo u Albaniji i Madžarskoj, nego naročito od vremena režima Dollfuss-Schuschnigg-Stärberberga i u Austriji. Odgovorni jugoslavenski političari su načisto s time, da je sadašnji politički sistem u Austriji stalna opasnost za jugoslavensku koruško-stajersku granicu. Poslije izgradnje puta preko Rakave između Koruške i Stajerske motorizirane talijanske divizije mogu za nekoliko sati da zaposledu austrijsko-jugoslavensku granicu od Karavanki do Madžarske. Ova opasnost na sjevernoj granici Jugoslavije restauracione nastojanju dinastije Habsburg-Parma-Bourbon ne umanjuje se, naprotiv uvećava, to je Jugoslavija prisiljena da prema Italiji vodi trezvenu politiku bez strasti.

15. marta 1935. predstao je novi talijanski poslanik u Beogradu grof Viola di Kampalto svoja akreditivna pisma jugoslavenskom knezu Namjaniku Pavlu i pri tome je izjavio, da Italija nemakavljivih nepratielskih namjera prema Jugoslaviji i da ne misli dirati u teritorijalni integritet Jugoslavije, nego će naprotiv ići na ruku svim onim strujama, koju hoće stvarno saradnju na političkom i privrednom polju. Povodom ove izjave poslanika Viola jedan ugledan beogradski list pisao je, da počinje nova epoha talijansko-jugoslavenskih odnosa i da Jadranski više ne dijeli Italiju i Jugoslaviju nego ih naprotiv spaja. Takve i slične izjave od nekoga vremena nalaze se u jugoslavenskoj štampi.

N esam Jugoslavija nego i Italija nastoji da pripremi zbijenje Rima i Beograda. Italija zbog svojih priprema protiv Abesijske treba obezbjeđeno zaledje u Srednjoj i jugoistočnoj Evropi.

Nova Austrija kolonijalne težnje Italije prati sa simpatijama bar spola. U povjerljivim kružnim novo-austrijskim političarima čuju se medju tim i glasovi zabrinutosti. Jugoslavija svršenje stvarne situacije ne smije ostaviti ž

Oni koji čekaju otstetu od Italije

Zašto oštećenici nisu još došli do svojih tražbina

O tom pitanju pokušali smo u više navrata pisati, ali nam je to bilo onemogućeno. Sad prenosimo iz beogradskih revija »Javnost« br. 33 od 31. augusta članak, koji je napisao dr. Lovro Skaljer, advokat u Subotici, poznati naš borac i vodja u revolucionarnoj borbi protiv Austrije u Puli 1918. godine. Pisac zastupa tezu, da bi Jugoslavija moralna iz svojih sredstava platiti oštećenicima otstetu, koju potražuju od Italije. On kaže:

Povodom sporazuma utvrđenog u Neptunskim konvencijama od g. 1924., izmjenjene su između naše italijanske vlade, 20. jula g. 1925., note u pogledu naknade štete za sve povrede dobara, prava i interesa naših polovicom jula 1925., za vrijeme italijanske okupacije naših državljanima, koji su bili nastanjeni prije u onim našim krajevima bivše Austro-ugarske monarhije, koji su po ugovoru u Rapallo pripali Italiji.

U svojoj se je noti tad Italija obavezala, da će u roku od tri mjeseca, od saopćenja da su pomenute konvencije ratifikovane, položiti na ime otstete, u ruke naše države globalnu sumu od 5,300.000 italijskih lira.

Neptunske konvencije ratifikovane su s naše strane, te obnarodovane 14. novembra 1928. u »Službenim Novinama« br. 266/LXXXVII-D. Prema tome, imala je Italija da plati obećanu svotu našoj državi u roku od tri mjeseca od ratifikacije, t.j. do 14. februara 1929.

Koncem 1930. je naročita komisija, na osnovu blagovremeno učinjenih prijava, u okrilju našeg ministarstva inostranih poslova utvrdila, koliko ima svaki pojedini oštećenik da dobije od gornje globalne sume, obećane po Italiji.

Italijanska vlada nije tu svoju obavezu do danas ispunila, pozivajući se pri tom na postojanje svojih protutražbina prema našoj državi, nastalih iz različitih naslova, za koje ona tvrdi da premašuje daleko po njoj obećanu gornju svotu, kao i uopće sva potraživanja ma iz kojeg naslova, što ih naša država podiže prema njoj. Njezine protutražbine nisu između naše države i nje do danas likvidirane, kao što nisu ni one naše države prema njoj, a ne samo ona o kojoj se ovdje govori.

Italija ide dakle za tim, da svoje protutražbine prema našoj državi srazmerno kompenzira sa privatnim, u svoyoj formi likvidnim tražbinama naših državljanja.

Takovo stanovište Italije je privatno-pravno kao i javno-pravno neodrživo, iako sa njenog gledišta možda razumljivo. Usljed takovog njezinog stava, naša je vlada odložila svako daljnje pregovaranje o još nelikvidnim mediusobnim tražbinama i protutražbinama, dok ne bude italijanska vlada položila u njezine ruke obećanu likvidnu sumu od Lir. 5,300.000.

Taj se spor između naše i Italijanske države vuče već sedmu godinu, na nenađoknadivu štetu jugoslovenskih oštećenika koji čekaju na naknadu pretrpljene štete već punih 15 godina, jer oni koji duguju trećim licima — a ti su u većini — plaćaju na taj dug već godinama visoke kamate, dok na njima priznate otstetne iznose ne teče nikava kamata. Od postanka štete — god. 1920. — do danas izgubiše, računato i po najednijoj kamatnoj stopi, već mnogo više no što im je na ime otstete priznato.

Dok naši oštećeni državljanji imaju, kao privatna lica, od dana na dan već punih 15 godina sve to veću štetu, ima naša država kao cjelina od takove odgode rješenje tog spora s Italijom sve to veću korist.

S obzirom na takvo stanje tog pitanja, dužnost je naše države već po pravnim pojmovima, a da ne spominjemo čustvo morala — da ona iz svojih sredstava isplati svojim oštećenim državljanima, privatnim licima, oštećenim za to jer su nacionalno bili prononsirani, i za to prvi na udaru, po njoj samoj priznate im otstetne iznose.

Naša se država na sve bezbrojne korake i podneske, učinjene po našim oštećenim državljanima, koji kod takovog stanja stvari s potpunim pravom od nje traže isplatu, pravda, da nema za to ni zakonske ni budžetske mogućnosti. Sada se, međutim, radi na zbljenju naše i talijanske države. Doći će valjda na red i pitanje mediusobnih tražbin i protutražbin, pa tako i ovo naše tugaljivo pitanje otstete po Neptunskim konvencijama. Međutim, trebalo bi da naša država uredi tu stav sa svojim državljanima čim prije, ili isplatom u gotovini, ili osiguranjem odnosnih sredstava u budućem budžetu za 1936-1937, a do tada izdanjem državnih bonova oštećenicima na priznate iznose otstete, da se oni uzmognu tako već jednom pomoći na osnovu tih bonova.

Svaki dan daljnog čekanja mogao bi postati za oštećenike koban, pogotovo uslijed pojave pada italijanske valute, nakon čega ne bi našim oštećenicima, iako bi tada došli do svoje otstete, bilo ništa pomognuto.

Dr. Lovro Skaljer.

KONGRES MANJINA TRAŽI DA DRUŠTVO NARODA ZAŠТИTI MANJINE

Zeneva, 2. septembra. Danas je počeo jedanaesti kongres evropskih narodnih manjina. Prisutno je oko 40 izaslanika. Kongres je otvorio predsjednik dr. Wilfan, predstavnik jugoslovenskih manjina u Italiji.

REZOLUCIJA KONGRESA MANJINA

Zeneva, 3. septembra. Na završetku sjednice kongresa narodnih manjina, primljena je jednoglasno rezolucija, u kojoj se kaže, da podjarmljivanje narodnih manjina u nekim zemljama i dalje traje i da to pretstavlja ozbiljnu opasnost za Društvo naroda, koje ne istupa dosta energično za prava manjina. Na osnovu toga kongres traži, da se pruži istinska zaštita prava

narodnih manjina, a naročito da se lojalno provedu propisi ugovora o miru, koji se odnose na narodne manjine.

TRI REZOLUCIJE

Zeneva, 4. septembra. Kongres narodnih manjina završio je rad, primivši tri rezolucije, o položaju narodnih manjina u autoritativnim državama, o pravu održavanja ranjih manjina u autoritativnim državama, o pravu održavanja ranjih geografskih imena pojedinih mesta u materinjem jeziku, i o zaštiti prava manjina od strane Društva naroda.

(O kongresu čemo naknadno opširnije izvjestiti).

VELIKO ZBOROVANJE NEMŠKIH MANJIN

Vse nemške manjine se bodo po svojih zastupnika znašle na velikem zborovanju Zveze nemških narodnih skupin v. Gabloncu v Nemčiji. Prijavljeni so zastupnici nemških manjini iz vseh evropskih držav, v katerih živijo Nemci. Predsed-

stvo ima Richter, eden voditelj čehoslovačkih Nemcev. Na zborovanju bodo zastupnici nedvomno razmotrivali tudi o manjinskem kongresu v Zenevi in njegovih rezolucijah.

TREBA DA SE U ŽENEVI OSNUJE INSTITUT ZA SVE POLITIČKE IZBJEGLICE

Norveška vlada je uputila svim vladama, koje su članice Lige Naroda, memorandum o zaštiti političkih izbjeglica u različitim zemljama. Memorandum potpisuje Car Rijeka, čehoslovački književnik Adolf Černy. Černy vodi, da ta drama grada Rijeka djeluje i na Čitaoca duboko i potresno: roman je junakinje Vicencice tek konac na kome su nanizani krvavi korali žalosnih dogadjaja. Naročito ističe nezaboravne likove »hrvatskih mornara« c kojima vodi, da su oštrosi otsječeni. Adolf Černy kaže na kraju, da bi ovo djele trebalo prevesti na češki i prikazati ga na češkim pozornicama. U isto vrijeđe preporučuje, da bi se takodjer priredilo jedno češko izdanje odabranih Car Eminovih novela, o kojima je kao i o Viktoru Caru Eminu, auktoru odličnih slika iz života istarskih ljudi, bilo više puta govora u Slov. Prehledu i prije svjetskoga rata. Na češki je preveden Car Eminov roman »Usahlo vrelo« i štampan u posebnoj knjizi.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

ADOLF ČERNY O »VICENCICI« VIKTORA CARA EMINA

Poznata češka revija »Slov. Prehled« donosi u svojoj majskoj svesci prikaz Car Eminove drame »Vicencice«. Prikaz je napisan sam učenik, odlični češki književnik Adolf Černy. Černy vodi, da ta drama grada Rijeka djeluje i na Čitaoca duboko i potresno: roman je junakinje Vicencice tek konac na kome su nanizani krvavi korali žalosnih dogadjaja. Naročito ističe nezaboravne likove »hrvatskih mornara« c kojima vodi, da su oštrosi otsječeni. Adolf Černy kaže na kraju, da bi ovo djele trebalo prevesti na češki i prikazati ga na češkim pozornicama. U isto vrijeđe preporučuje, da bi se takodjer priredilo jedno češko izdanje odabranih Car Eminovih novela, o kojima je kao i o Viktoru Caru Eminu, auktoru odličnih slika iz života istarskih ljudi, bilo više puta govora u Slov. Prehledu i prije svjetskoga rata. Na češki je preveden Car Eminov roman »Usahlo vrelo« i štampan u posebnoj knjizi.

ISTRA I HRVATSKO PRIMORJE

U Zagrebu je izšao prvi broj lista »Novi Glas«, koji bi imao izlaziti periodično, a namijenjen je Sušaku, Grobniku i okolicu. Pisan je u književnom jeziku i čakav-

ski. U njemu je preštampana Balotina pjesma »Božićni račun s gospodinom Benedetton i Gervaisov »Tanac«. Dvorničić je napisao dvije čakavске pjesme. U jednom članku je rečeno i ovo:

»Istrijani i mi smo skoro jedno te isto. Jako je mala razlika med nama. Ta je veza neprispodobivo veća leh izmed nas i Dalmatinaca. Mi držimo da je Mate Balota na čakavski pjesnički koliko i Istrijan i da to dvoje nebi trebali da lučimo i delimo. Za Kastav se nezna je va Istri ili va Primorju. Onim kin je šlo va račun su nas podili, ali mi smo jedno. Nesriča je da je cela Istra va tujen kraju i nemore dat ono ča bi mogla i morala dat.«

NOVE KOMPOZICIJE SLAVKA ZLATIĆA

U izdanju zadruge »Sklad« br. 3, za svibanj-lipanj o. g. izšala je Zlatičeva »Istarska suita«. Tu su četiri harmonizirane istarske narodne pjesme za mješoviti zbor: »Zaspal Pave«, »Hitala je Mare«, »Učera i danas« i »Svatovska«. To je već drugi put, da »Sklad« izdaje stvari ovoga našeg mladog muzičara. Prvi put je izdan njegov »Balun«, izvadak za klavir.

POPRAVEK.

V prejšnji številki »Istre« se je vrinila neljuba tiskovna pomena. V prvi vrsti pod naslovom »Režiserska diploma Ferda Delaka« naj se čita mesto »liberalni« — literarni — referent radijske postaje. (agis).

Proslavu je otvorio Matko Mogorović, koji je u svome pozdravnom govoru adresiranom na svoje drugove i njihove bivše profesore, komemorirao umrle drugove Josipa Maroti, Matku Crljenicu, Josipa Mavara, Vjekoslava Jurčića i Ivana Mandića.

U svome govoru napomenuo je g. Matko Mogorović, da će kao i do sada tako i uvijek neumorno raditi na nacionalno-prosvjetnom i kulturnome polju za dobro prestiž i veličinu otadžbine i za slobodu onog dijela našeg naroda, kojemu nije sudjeleno da osjeti toplinu sunca toli željkovane slobode, a koji proživljava crne dane u teškom iskušenju i patnjama, lišen najelementarnijih čovječanskih prava.

Iza toga je govorio g. prof. Jakov Jakac, koji je lijepim riječima naglasio važnu ulogu nacionalnog učitelja u školi i na radu u današnjim kritičnim vremenima i neobično se veseli što može da poslije dva decenija pozdravi svoje bivše učenike i sadnje kolege, koji su pripravili da sve žrtviju za sreću i blagostanje naroda. Direktor preparandije g. Josip Ribarić u svome govoru ugodno se sjeća onih vremena, kada je kao profesor usprkos najžešćem pritisku sa strane a. u. režima odgajao svoje dijake u nacionalnom duhu, da mogu poslužiti u izgradnji velike jugoslovenske ideje a za ujedinjenje svih Jugoslovena.

U veselom raspoloženju uz pjesmu za vršena je ta proslava, koja je trajala do u kasno doba noći, nakon čega su se učitelji drugarski oprostili jedan od drugog i razili svojim domovima, da nastupe svoju tešku i užvišenu dužnost.

NOVI POLICIJSKI KOMESAR U PAZINU

U Pazin je došao za policijskog komesara cav. Ballanca, koji je ranije bio komandant letće brigadepolicije u Lupočevi. On je vršio policijski teror po Čićariji.

PROMJENA NA OPĆINI U BISTRICI

Bistrica, avgusta 1935. Pred nekolicinom dana na našoj općini nastao preokret, kojemu se mi nismo nadali. Dao je ostavku na svojoj dužnosti podesat Onibene veleposjednik iz Pograja, (o njemu je već pisala »Istra«). Ovaj je gospodin bio naučan da živi na velikoj nozi na račun naših, te da plaća do čega dodje. Stekao je veliko imanje. Kad je neko na općini došao po bilo kakvom poslu, zahtjevao je od njega mito. To mito dozlogradilo je svima nama. Složilo se je nekolicina naših općinara te su podnesli protiv njega tužbu prefektu na Rijeci i prefekt ga je smiješio bez ikakve kazne, a na njegovo je mjesto imenovao ovdašnjeg notara dra. Ferdinandija (o kojemu je takodjer pisala već »Istra«). Dakle, gospodin nam je prefekt učinio veliku uslugu time što nam je jednog gulikožu skinuo a postavio još većeg.

TUČJAVA S VOJNICIMA I OSUDA

Bistrica, avgusta 1935. Interesan se je slučaj desio u našem selu na blagdan Velike Gospe u gostionu zvanju »kod Ursića«. U ovom su se gostioni nalazili trojica naših ljudi, dvojica od ovih mladića, a jedan oženjen. Mladići bili su Ogrizek Milan i Kopriva Anton. U ovom su se gostioni nalazili takodjer neki vojnici, među kojima i nekoliko podoficira. Vojnici su počeli ovu našu trojicu zadirkavati, te su tako daleko išli, da su im sa stola pobacali tanjure i čaše. Na ovo njihovo zadirkavanje i njihov postupak digao se je Ogrizek Milan sa stolicom u ruci te je počeo mlatiti. Vojnika je bilo dvanaest, ali neznamo kako bi bili prošli. Da risu u gostionu nahrupsili karabinjeri i Ogrizek uhapsili i vezali. Zbog ovog dogadjaja Ogrizek je kažnjen sa 2 dana zatvora i 125 lira globi, a podoficiri kažnjeni su time što su lišeni čina.

Inače prve dane ovog mjeseca bio je u našem selu uapšen Zadelj Anton zvan Somaj. Odveden je u riječki zatvor, gdje je ovih dana bio i osudjen na 5 godina.

VJENČANJE JEDNOG UGLEĐNOG LOVRANCA U AMERICI

Hoboken, avgusta 10. godine. O gospodino se je vjenčanje ing. Josipa P. Vidovića iz naše Istre i Lovrana i milovidne gospodice Marthe Van Den Bulck iz Antverpen u Belgiji u crkvi »Our Lady of Grace« u Hobokenu.

Njihov roman, koji ih je doveo do oštare i obistinu njihov dugočišnjem sanu, započeo je pred sedam godina u »Demarest High School« u Hobokenu, (koju su svršili skup), gdje se našli i zagledali. Po svršenoj »High School« gdjice Van Den Bulck t. j. sadanja supruga ing. Vidošića, zaposlila se kao »secretary« upravitelja tvornice u »American Pencil Factory« u Hobokenu, a on je prešao na dalje nauke u univerzitet »Stevens Institute of Technology«, koju je svršio sa najodličnijim uspjehom. Juna 1932 diplomirao se je u inženjerstvu i dobio čast »Mechanical Engineer«, a juna 1934 u tehničkim znanostima i bio promoviran na čast »Master of Science«.

Mladenci se sada nalaze na bračnom putovanju u »Scotts Mountains«. Svoje su grijedzo podigli u Hobokenu, gdje će od sad boraviti, jer je on zaposlen kod glasovite tvornice »Keuffel & Esser Company« u Hobokenu, kao »Control Engineer« u kemijском odjelu iste.

† NOTAR KAREL ČIBEJ.